

Plaana Oy
Tyrnäväntie 12
90400 OULU

Työ n:o 12069
15.5.2018

Plaana Oy

Oulunportin asemakaava-alueen ra- kennettavuusselvitys

Oulu

SISÄLLYS

1	TEHTÄVÄ	1
2	TUTKIMUKSET	1
2.1	Rakennettavuusselvitystä varten tehdyt kairaukset ja näytteenotto	1
2.2	Pohjavesiputket	1
2.3	Alueella tehdyt mittaukset.....	1
2.4	Sulfaattimaatutkimukset.....	1
3	TUTKIMUSTULOKSET	1
3.1	Kohdekuvaus	1
3.2	Geotekninen kuvaus	2
3.3	Pohjavesi	3
3.4	Sulfaattimaaselvitys	3
3.41	<i>Sulfaattimaan luokitteluperusteet.....</i>	3
3.42	<i>Tulokset.....</i>	4
3.43	<i>Sulfaattimaan vaikutus ympäristöön .....</i>	4
3.5	Radonriski.....	5
3.6	Maaperän pilaantuneisuus.....	5
4	RAKENNETTAVUUS	5
4.1	Perustamistavat alueittain.....	5
4.2	Perustamis- ja pohjanvahvistustapojen periaatteet	6
4.21	<i>Maanvarainen perustaminen.....</i>	6
4.22	<i>Massanvaihto .....</i>	6
4.23	<i>Paalutus.....</i>	6
4.24	<i>Esikuormitus.....</i>	6
4.3	Routasuojaus	7
4.4	Salaojitus	7
5	KUNNALLISTEKNIIKKA JA KADUT	7
5.1	Putkijohdot ja kaivannot.....	7
5.2	Kadut	8
6	JATKOTOIMENPITEET	8

1 TEHTÄVÄ

Plaana Oy:n toimeksiannosta on Geobotnia Oy tehnyt maaperän rakennettavuusselvityksen Oulun kaupungin Kaakkurin kaupunginosaan. Alueella on tehty pohjatutkimuksia useaan otteeseen vuosina 1992...2000 Oulun kaupungin ja Geobotnia Oy:n toimesta. Tämän rakennettavuusselvityksen yhteydessä tehtiin lisää pohjatutkimuksia Oulun kaupungin ja Geobotnia Oy:n toimesta maaliskuussa 2018. Rakennettavuusselvitystä tullaan käyttämään asemakaavan laatimisen perusselvitysaineistonä.

2 TUTKIMUKSET

2.1 Rakennettavuusselvitystä varten tehdyt kairaukset ja näytteenotto

Oulunportin alueella on tehty kattavasti painokairauksia ja näytteenottoa Oulun kaupungin ja Geobotnia Oy:n toimesta vuosina 1992...2000. Tämän selvityksen yhteydessä alueelle ohjelmoitiin lisäksi siipikairauksia (5 kpl), näytteenottoa (13 pisteestä) ja yksi heijarikairaus. Osalle häiriintyneistä maanäytteistä tehtiin rakeisuus- ja vesipitoisuustutkimuksen lisäksi myös sulfaattimaatutkimukset (9 kpl). Lisäksi alueelle on suunnitellla uusi alikulkusilta Vt4:n alitse ja tutkimuksia tehtiin myös sillan perustamistapalausuntoa varten.

Tutkimuspisteiden sijainnit on sidottu ETRS-GK26 ja N2000-korkeusjärjestelmään. Tutkimuspisteiden sijainti ja mittaustulokset on esitetty liitteenä olevassa pohjatutkimuskartassa, piir. n:o 1.

2.2 Pohjavesiputket

Alueella on asennettu yksi pohjavesiputki alueen länsiosaan. Lisäksi pohjavesipinnat on mitattu Geobotnia Oy:n tekemän tutkimuksen yhteydessä vuonna 2000.

2.3 Alueella tehdyt mittaukset

Tutkitulla alueella on mitattu tutkimuspisteiden korkeudet.

2.4 Sulfaattimaatutkimukset

Rakeisuuden ja vesipitoisuuden perusteella valittiin näytteistä mahdollisia sulfaattimaanäytteitä yhteensä 9 kpl. Näytteistä analysoitiin sähköjohtokyky, humuspitoisuus, pH, minimi pH, rikkipitoisuus ja hapontuotto.

3 TUTKIMUSTULOKSET

3.1 Kohdekuvaus

Suunnittelualue sisältää nykyisen Oulunportin asemakaavoitetun, mutta rakentamattoman yritysalueen. Alue rajautuu lännessä rautatiehen ja idässä Vt4:ään. Lisäksi suunnittelualueeseen kuuluu asemakaavoittamaton alue Kaakkurissa Pohjantien ja Metso-kankaan välissä. Rakennettavuusselvitys liittyy Oulunportin yleissuunnitteluvaiheeseen. Alueella on menossa asemakaavan uudistamishanke, jonka tavoitteena on luoda alueella katuverkko ja tonttiltarjonta, joka palvelee tämän päivän yritystoiminnan tarpeita. Koko suunnittelualueen laajuus on noin 47,7 ha. Alueen sijaintikartta on esitetty liitteenä.

Tutkitut alueet ovat enimmäkseen viljelyskäytössä olevaa peltöä. Pohjantien läheisyydessä on koivikkoa. Topografialtaan alue on hyvin tasainen. Maanpinnan korkeus vaihtelee Vt4:n länsipuolella tasovälillä +4,33...+6,45. Maanpinta laskee loivasti lounaan/länteen. Vt4:n itäpuolella olevan asemakaavoittamattoman alueen maanpinta vaihtelee tasovälillä +7,31...+9,02.

Tutkittu alue on jaettu pohjatutkimustulosten perusteella kolmeen maaperältään erilaiseen alueeseen. Alueet 1, 2 ja 3 on merkitty rakennettavuuskarttaan, piir. n:o 5.

Alue 1

Alue 1 on kooltaan yhteensä noin 5,7 ha ja koostuu kahdesta osa-alueesta. Alue 1 on merkitty karttaan vaaleanpunaisella. Alueet sijaitsevat Vt4 länsipuolella.

Alue 2

Alueeseen 2 kuuluu 3 osa-alueita, jotka ovat kooltaan yhteensä noin 28 ha. Aluetta 2 on Vt4:n itä- ja länsipuolella ja karttaan se on merkitty turkoosilla.

Alue 3

Alue 3 sijaitsee tutkimusalueen keskiosassa Vt4:n molemmilla puolilla. Alueet ovat kooltaan yhteensä noin 10,8 ha. Rakennettavuuskarttaan alue 3 on merkitty keltaisella.

3.2 Geotekninen kuvaus

Alue 1

Alueella on maanpinnasta lähtien routivaa löyhää silttiä/hiekkaista silttiä, jonka paksuus maanpinnasta vaihtelee välillä 2,0...4,2 m. Löyhän siltin/hiekkaisen siltin vesipitoisuus vaihtelee välillä 11...18 paino-%.

Alueella tiivis hiekka/moreeni alkaa tasoväliltä +1,3...+4,0.

Alue 2

Alueella on maanpinnasta lähtien routivaa löyhää savista silttiä 1,2...3,0 m paksuudelta. Löyhän savisen siltin vesipitoisuus vaihtelee välillä 18...58 paino-%.

Savisen siltin alla on 1,6...6,0 m paksu kerros pehmeää laihaa savea, jonka vesipitoisuus vaihtelee välillä 35...64 paino-%.

Pehmeän laihan saven alla on vielä löyhää savista silttiä tasovälille +0,0...-8,0 (7,0...13,6 m maanpinnasta). Löyhän savisen siltin vesipitoisuus tutkuissa näytteissä vaihtelee välillä 31...37 paino-%.

Tiivis hiekka/moreeni alkaa tasoväliltä +0,0 ...-8,0 (7,0...13,6 m maanpinnasta).

Alue 3

Alueella on maanpinnasta lähtien routivaa keskitiivistä silttistä hiekkaa 3,0...4,0 m paksuudelta. Keskitiiviin silttisen hiekan vesipitoisuus vaihtelee välillä 14...19 paino-%.

Keskitiiviin silttisen hiekan alla on tiivistä hiekkaa/moreenia.

Kaikki alueilla 1, 2 ja 3 tehdyt kairaukset päätyivät tasovälille +4,90...-10,01 (2,7...15,2 m maanpinnasta). Osa kairauksista päätettiin määräsyvyteen ja osan päätymisyy oli kivi/lohkare.

Tutkimustulokset on esitetty pohjatutkimusleikkauksissa piir. n:o 2, 3 ja 4.

3.3 Pohjavesi

Tutkitulla alueella mitattiin pohjavesipinnat yhteensä 13 näytepisteestä 7.3.2018...19.3.2018 välisenä aikana. Tutkituissa näytepisteissä pohjavedenpinnan korkeus vaihteli välillä +2,3...+7,2 (1,5...2,5 m maanpinnasta).

Aikaisemmin alueella on mitattu pohjavesipintoja alueen länsiosaan asennetusta pohjavesiputkesta ja Geobotnia Oy:n tekemän pohjatutkimuksen yhteydessä. Pohjavesipinnat vaihtelivat tutkimusaikana (6.9.2000...28.9.2007) välillä +2,68...+4,55 (0,4...3,1 m maanpinnasta).

3.4 Sulfaattimaaselvitys

3.4.1 Sulfaattimaan luokitteluperusteet

Suomessa mm. GTK on käyttänyt sulfaattimaiden tunnistamiseen riskiluokittelua, jossa happamien sulfaattimaiden luokittelu perustuu kahteen tai kolmeen tekijään. Nämä tekijät ovat: Sulfidipitoisen maakerroksen alkamissyyvyys (taulukko 1), maastossa mitattu pH:n minimi (taulukko 2.) ja rikkipitoisuus (taulukko 3.).

Taulukko 1. Sulfidimaakerroksen alkamissyyvyys.

Luokka 1	Sulfidipitoisen maan alkamissyyvyys [m]
1	0-0,1
2	1,0-1,5
3	1,5-2,0
4	2,0-3,0
5	sulfidi täysin hapettunut
6	ei sulfidia

Taulukko 2. Potentiaalisesti happaman sulfaattimaan minimi pH maastossa mitattuna.

Luokka 2	Minimi-pH 0-3 m syvyydellä
A	<3,5
B	3,5-3,9
C	4,0-4,4
D	≥ 4,5

Taulukko 3. Potentiaalisesti happaman sulfaattimaanäytteen rikkipitoisuus.

Täydentävä luokka	Sulfidikerroksen ylimmän 40 cm kokonaiskippitoisuuden kesiarvo [%]
I	≥ 1,0
II	0,6-0,99
III	0,2-0,59
IV	< 0,2

Riskiluokka ilmoitetaan muodossa sulfidipitoisen maakerroksen syvyys/pH_{min}/S(tot). Esimerkiksi 3 / A / II. Luokitus ei ota kantaa maan haponmuodostumispotentiaaliin. Luokittelun yhteydessä ei ole kerrottu, mitkä luokat edustavat ns. haitallista sulfaattimaata ja mitkä luokat eivät vaadi toimenpiteitä.

Tässä työssä näytteistä selvitettiin laboratoriossa myös NAG eli nettohapontuotto ja siihen liittyvä minimi-pH eli NAG-pH. Näiden perusteella voidaan arvioida maaperän hapontuottoa. Taulukossa 4 on esitetty käytetyt raja-arvot.

Taulukko 4. Maan hapontuotto NAG:n perusteella.

NAG pH	NAG [kgH ₂ SO ₄ /t]	
≥ 5	0-2	maa tuottaa vähän tai ei ollenkaan happoa
2,5-5	2-50	maa tuottaa kohtalaisesti happoa
≤ 2,5	> 50	maa tuottaa voimakkaasti happoa

3.42 Tulokset

Alueella tehtiin pohjatutkimus ja näytteistä määritettiin rakeisuus ja vesipitoisuus. Näiden tulosten perusteella lähetettiin laboratorioon yhdeksän näytettä. Kaikki tutkitut näytteet olivat 2,0 m syvyydeltä ja rakeisuudeltaan savista silttiä/laihaa savea tai hiekkasta silttiä. Pohjavedenpinta näissä tutkimuspisteissä vaihtelee välillä 1,5...2,5, joten suurin osa sulfaattimaanäytteistä on otettu läheltä pohjavedenpintaa tai hieman sen alapuolelta. Taulukossa 5 on esitetty tutkimusten tulokset.

Taulukko 5. Tutkittujen maanäytteiden tulokset.

Piste	Syvyys [m]	Maalaji	Sähköjohtokyky [mS/m]	Humuspitoisuus [%]	pH	NAG pH	NAG [kgH ₂ SO ₄ /t]	Rikki, S [mg/kg], (%)	Luokitus
P457	2,0	saSi	83,1	3,7	5,9	2,9	17,5	11800 (1,18)	2/A/I
P458	2,0	saSi	44,2	1,9	4,8	2,7	23,7	13000 (1,3)	2/A/I
P459	2,0	saSi	77,1	3,3	5,2	3,0	6,9	6740 (0,674)	2/A/II
P461	2,0	saSi	62,7	2,6	5,5	3,5	2,6	4190 (0,419)	2/B/III
P463	2,0	laSa	6,5	<0,5	7,2	5,7	<0,1	270 (0,027)	2/D/IV
P465	2,0	siHk	9,3	0,5	7,2	5,5	<0,1	420 (0,042)	2/D/IV
P466	2,0	hkSi	45,8	3,2	6,8	3,0	12,6	9680 (0,96)	4/A/II
P467	2,0	saSi	36,9	3,5	6,5	3,0	13,7	10700 (1,07)	2/A/I
P468	2,0	saSi	65,0	3,2	5,7	6,0	<0,1	1300 (0,13)	2/D/IV

Tutkimuspisteissä pH oli alimmissa 4,8 ja suurin kokonaisrikkipoisuus S_{kok} oli 13 000 mg/kg. Erityisesti tutkimuspisteissä P457, P458 ja P467 rikkipoisuus on korkea ja se ylittää taulukon 3 luokittelun korkeimman riskiluokan raja-arvon. Minimi pH:ta kuvaava NAG-pH oli alimmissa 2,9. Tutkimuspisteiden näytteet P463, P465 ja P468 kuuluvat matalimpaan riskiluokkaan. Saatujen tulosten perusteella alueella olevat saviset siltit voivat viitata potentiaalisesti happamaan sulfaattimaahan. Riskiluokituksen perusteella voidaan todeta, että sulfaattimaan hapontuottoa voidaan pitää kohtalaisena niissä pisteissä (P457, P458 ja P467), joissa riskiluokitus on muutenkin korkeampi. Muissa pisteissä hapontuottoa voidaan pitää alhaisena.

3.43 Sulfaattimaan vaikutus ympäristöön

Sulfaattimaan haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen voidaan estää sillä, että maat eivät pääse hapettumaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maata ei kaiveta eikä pohjavedenpintaa alenneta. Alueella, jossa on paksu savinen siltti/laiha savikerros (kartassa 12069-05 vaaleansininen alue), ei suositella rakennushankkeita, joissa laskestaan pohjavedenpintaa tai savista silttikerrostta kaivetaan. Nämä ollen kyseinen potentiaalinen sulfaattimaa ei pääse hapettumaan rakennustöiden seurauksena ja aiheuttaa hapamia valumia ympäristöön.

3.5 Radonriski

Säteilyturvakeskuksen mukaan uudisrakentamisen tavoitteena on mahdollisimman alhainen radonpitoisuus. Suomen rakentamismäääräyskokoelman osan D2 (Rakennusten sisäilmasto ja ilmanvaihto) sekä sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen perusteella uudet rakennukset tulee suunnitella ja rakentaa siten, että sisäilman radonpitoisuus on alle 200 becquerelia kuutiometrissä (Bq/m^3).

Säteilyturvakeskuksen tekemien mittausten mukaan Oulu kuuluu vähäisen säteilyriskin alueeseen. Alueella tehtyjen tutkimusten perusteella radonpitoisuus asunnoissa alittaa enimmäisarvon $200 \text{ Bq}/\text{m}^3$ säännönmukaisesti. Siten rakenteiden suunnittelussa ei ole tarpeen huomioida radonin esiintymistä.

3.6 Maaperän pilaantuneisuus

Tutkitulla alueella ei tiettävästi ole ollut maaperää pilaavaa toimintaa. Vanhojen tutkimusten yhteydessä ei ole merkitty havaintoja mahdollisesta pilaantuneisuudesta. Kuitenkin, mikäli maarakennustöiden yhteydessä havaitaan poikkeavaa hajua tms., tulisi maaperän pilaantuneisuus selvittää.

4 RAKENNETTAVUUS

4.1 Perustamistavat alueittain

Tutkitun alueen rakennettavuuteen vaikuttaa pääasiassa hienorakeisten kerrosten paksuus ja etäisyys maanpinnasta. Alue on jaettu maaperä- ja rakennettavuuslososuhteitaan kolmeen osa-alueeseen. Jaon perusteena on hienorakeisten maakerrosten paksuus ja etäisyys maanpinnasta. Perustamistapa-alueet on esitetty maaperä- ja rakennettavuuskartassa, piirustus n:o 5.

Alueella 1 esiintyy maanpinnassa kerros löyhää hienoa hiekkaa/silttistä hiekkaa/savista silttiä ja kerroksen alapinta on $2,0\dots4,0 \text{ m}$ maanpinnasta. Löyhä hieno hiekka/silttinen hiekka/savinen siltti saattaa painua rakentamisen aikana jonkin verran. Tällä alueella rakennukset voidaan pääsääntöisesti perustaa maanvaraisesti. Mikäli alueelle rakennetaan raskaita teollisuushallirakenteita, maanvarainen perustaminen pitää tarkastella tapauskohtaisesti. Hyvin raskaat ja painumille herkät rakenteet voidaan joutua esikuormittamaan ennen rakentamista. Muita vaihtoehtoisia pohjanvahvistustapoja ovat massanvaihto ja paalutus.

Alueella 2 esiintyy kerros pehmeää laihaa savea ja löyhää savista silttiä. Pehmeän maakerroksen alapinta on $4,0\dots14 \text{ metriä}$ maanpinnasta. Tällä alueella suositeltavana perustamistapana on ensisijaisesti paalutus. Myös massanvaihto hienorakeisen kerroksen alapintaan voi olla teknisesti mahdollinen, mutta sitä ei suositella, koska alueella voi esiintyä pontentiaalisia sufaattimaita. Esikuormitus voi olla tapauskohtaisesti mahdollinen pohjanvahvistustapa kevyesti kuormitetuilla rakennuksilla paikoissa, jossa pehmeän maakerroksen alapinta on yli 2 m syvyydessä maanpinnasta.

Alueella 3 esiintyy maanpinnassa kerros löyhää/keskitiivistä hiekkaa/silttistä hiekkaa, jonka alapinta vaihtelee $0,5\dots3,0 \text{ m}$ maanpinnasta. Löyhän/keskitiiviin hiekan alla on tiivistä hiekkaa/moreeni. Tällä alueella rakennukset voidaan pääsääntöisesti perustaa maanvaraisesti. Mikäli alueelle rakennetaan raskaita teollisuushallirakenteita, maanvarainen perustaminen pitää tarkastella tapauskohtaisesti. Hyvin raskaat ja painumille

herkät rakenteet voidaan joutua esikuormittamaan ennen rakentamista. Muita vaihtoehtoisia pohjanvahvistustapoja ovat massanvaihto ja paalutus.

4.2 Perustamis- ja pohjanvahvistustapojen periaatteet

4.2.1 Maanvarainen perustaminen

Maanvaraisessa perustamisessa rakennus perustetaan seinä- ja/tai pilarianturoilla pohjamaan varaan. Rakennuksen alueelta on poistettava maanpinnassa oleva humusmaakerros. Perustusten korkeusasemasta riippuen voi olla tarpeellista tehdä perustusten alle alustäyttö, mikäli perustamistaso on ylempänä kuin maanpinta humusmaakeroksen poiston jälkeen. Perustusten alle suositellaan työteknisistä syistä tehtäväksi vähintään 0,15 m paksu alustäyttö kalliomurskeesta 0/32.

Alapohjat perustetaan maanvaraisesti. Alapohjat voidaan vaihtoehtoisesti tehdä myös ryömintätilallisina tuulettuvina alapohjina. Maanvaraisen alapohjien alle on tehtävä kapillaarisen vedennousun katkaiseva kerros salaojasorasta. Kerroksen paksuuden on oltava suurempi kuin materiaalin kapillaarisen vedennousukorkeus, kuitenkin vähintään 0,2 m.

4.2.2 Massanvaihto

Massanvaihdossa poistetaan rakennuksen alueelta painuva maakerros, joka korvataan kerroksittain tiivistetyllä hiekka-, sora- tai mursketäytöllä. Massanvaihdon alapinta ulottaaan sivusuunnassa 2:1-linjassa (tai loivemmassa) anturan reunasta rakennuksesta pois päin. Massanvaihto on teknis-taloudellisesti järkevä pohjanvahvistusmenetelmä, kun painuvan kerroksen alapinta on kohtalaisen lähellä maanpintaa (tyypillisesti alle 3 m syvyydessä). Massanvaihtoa ei kuitenkaan suositella käytettäväksi pontentiaalien sufaattimaiden alueella.

4.2.3 Paalutus

Paksujen hienorakeisten maakerosten esiintymisalueella painuma-arat ja / tai raskaat rakenteet suositellaan perustettavaksi paaluperustusten varaan. Alapohjat tehdään tällöin pääsääntöisesti kantavina. Myös maanvarainen alapohja on mahdollinen maanpinnan alapuolelle ulottuvissa tiloissa (kellareissa). Paalutus on yleensä taloudellisempi kuin massanvaihto, kun vaihdettavan maakerroksen paksuus on yli 3 metriä. Paaluina esitetään käytettäväksi teräsbetonisia lyöntipaaluja, jotka lyödään tukipaaluiksi. Paalukoko valitaan kuormien perusteella; mahdollisia paalukokoja ovat alustavasti 250*250 mm² ja 300*300 mm². Paaluina voidaan käyttää myös lyötäviä tai porattavia teräspaaluja. Maaperän korroosio-ominaisuudet tulee selvittää teräspaalujen rakenteellista mitoitusta varten.

4.2.4 Esikuormitus

Mikäli arviodut painumat ylittävät rakennukselle sallittavat painumat, voidaan pohjanvahvistustapana mahdollisesti käyttää esikuormitusta. Erikuormituksen käytököelpoisuus on selvitettävä täydentävien pohjatutkimusten ja painumalaskelmien perusteella. Laskelmien avulla määritetään tarvittava esikuormituksen suuruus, laajuus ja kuormitusaikea niin, että esikuormituksen jälkeen syntyvät painumat ja painumaerot eivät ylitä rakenteille sallittuja painumia.

Esikuormitus tehdään maapenkereellä. Esikuormituspenkereen alaosa on edullista tehdä lattian alustäytöksi soveltuvalla materiaalilla (routimattomasta hiekasta tai soras-

ta) valmiiksi kerroksittain tiivistettynä. Penkereen yläosa voidaan haluttaessa tehdä muusta karkearakeisesta kivennäismaasta, esimerkiksi moreenista. Esikuormitusajan jälkeen ylimääräiset penkereen massat voidaan käyttää piha-alueen täytöihin. Esikuormituspenkereen painumista on seurattava mittauksilla, jotta voidaan varmistua riittävästä esikuormitusajasta. Esikuormituksen jälkeen rakenteet perustetaan normaalisti maanvaraisesti, kuten kohdassa 4.21 on kuvattu.

4.3 Routasuojaus

Tutkimusalueen alueen maalajit ovat pääsääntöisesti routivia. Routimaton perustamisyvyys on seuraava:

- lämmin rakennus, ulkoseinälinja; 1,6 metriä
- lämmin rakennus, nurkka; 2,0 metriä (vähintään 2,0 metrin päähän nurkasta)
- kylmä rakenne; 2,5 metriä

Kaikki em. tason yläpuolelle perustetut rakenteet, sokkelipalkit, yms. on eristettävä ulkopuolisella routaeristeellä, tai tehtävä massanvaihto ko. kohdalla routimattomaan syvyyteen routimattomalla hiekalla tai soralla. Routaeristeet mitoitetaan perustamissyvyyden ja alapohjan lämmönvastukseen mukaan kerran viidessäkymmenessä (50) vuodessa toistuvalle pakkasmäärälle $F_{50} = 50\ 000\ \text{Kh}$.

4.4 Salaojitus

Alueen rakennukset suositellaan salaojitetavaksi lähellä maanpintaa olevan pohjavesipinnan sekä maaperän heikon vedenläpäisevyyden takia. Salaojat tehdään muovisesta salaojaputkesta $\emptyset 110/95$, lujuusluokka SN8. Salaojat sijoitetaan pääsääntöisesti ulkoseinälinjoille. Salaojen ympärille ja alapohjan alle on tehtävä yhtenäinen kapillaarisen vedennousun katkaiseva salaojituskerros, jonka paksuus on vähintään 0,20 metriä.

5 KUNNALLISTEKNIKKAA JA KADUT

5.1 Putkijohdot ja kaivannot

Putkijohdot perustetaan pääsääntöisesti tavanomaisin menetelmin maanvaraisesti. Putkijohtojen alle tehdään 150 mm paksuinen asennusalusta sorasta, hiekasta, murskeesta tai kuonatuotteista. Alustäytön maksimiraekoko määrätyy täytön materiaalin, putkityypin ja putkihalkaisijan perusteella. Selvitysalueen pehmeän maakerroksen paksuus vaihtelee 2,0...14,0 m, jolloin putkijohtojen painumat voivat pehmeiköillä olla noin 60...80 mm.

Rakennus- ja putkijohtokaivannot voidaan pääsääntöisesti tehdä luiskattuina. Pohjaveden virtaus hiekkakerroksesta tai silttisestä hiekkakerroksesta kaivantoihin voi olla kohdalaista ja aiheuttaa kaivantojen luiskien sortumista. Yli 1,0 m pohjavesipinnan alapuolelle ulottuvissa putkijohtokaivannoissa on varauduttava pohjaveden alentamiseen siiviläputkilla ennen kaivutötä.

Putkijohtokaivantojen alustavat luiskakaltevuudet ovat:

- 2:1, kun kaivannon syvyys on $\leq 1,7\ \text{m}$
- 1:1,5 kun kaivannon syvyys on 1,7...2,5 m tai kun kaivu ulottuu pohjavesipinnan alapuolelle tai silttikerrokseen
- 1:2, kun kaivannon syvyys on 2,5...3,5 m
- yli 3,5 m syvien kaivantojen stabiliteetti on selvitettyä tapauskohtaisesti

5.2 Kadut

Kadut voidaan perustaa maanvaraistesti. Katujen suunnittelussa on kuitenkin otettava huomioon savisen siltin ja laihan saven kokonpuristumisesta aiheutuvat painumat. Arviointi konsolidaatiopainuma on maksimissaan noin 60...80 mm, kun kadun tasaus on noin 1,0 m nykyistä maapintaa ylempänä.

Katujen routa- ja kantavuusmitoitukseissa voidaan käyttää seuraavia ominaisuuksia:

- Alue 1
  - pohjamaan E-moduuli 20 MPa
  - pohjamaan routaturpoama 16 %
- Alue 2
  - pohjamaan E-moduuli 20 MPa
  - pohjamaan routaturpoama 16 %.
- Alue 3
  - pohjamaan E-moduuli 20 MPa
  - pohjamaan routaturpoama 12 %.

6 JATKOTOIMENPITEET

Tämä rakennettavuusselvitys on laadittu alueen rakennettavuuden arvioimiseksi sekä rakennusten perustamistapojen alustavaa arvointia varten. Kunkin rakennuksen osalta on ennen rakentamista arvioitava lisäpohjatutkimusten tarve perustamisen yksityiskohdista suunnittelua varten.

Mikäli alueelle, jossa on savinen silttikerros, suunnitellaan myöhemmin saviseen silttiin asti ulottuvia kaivutöitä tai pohjaveden alentamista, tulee alueella tarkemmin selvittää sulfaattimaiden esiintyminen.

Tämä rakennettavuusselvitys on tarkistettava, mikäli tarkastelualueen laajuudessa tai rakennusten tyypeissä tapahtuu muutoksia.

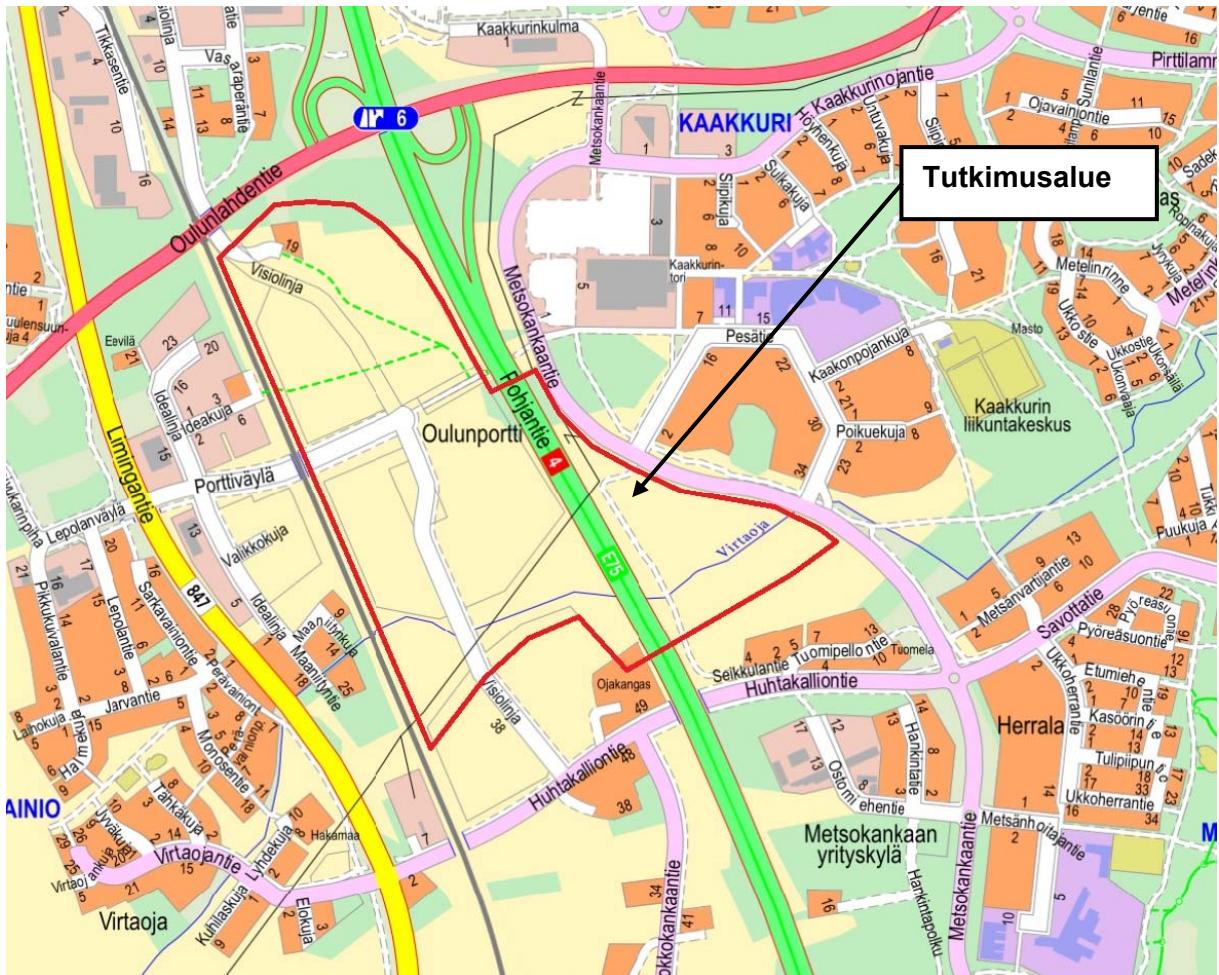
Geobotnia Oy

Janne Herva, DI

Katja Puolitaival, DI

- Liiitteet:**
- Sijaintikartta, 1 s.
  - Pohjatutkimusmerkinnät, 1 s.
  - Pohjatutkimuskartta, piir. n:o 12069-01
  - Pohjatutkimusleikkaukset A-A, B-B, C-C ja D-D, piir. n:o 12069-02
  - Pohjatutkimusleikkaukset E-E, F-F, G-G ja H-H, piir. n:o 12069-03
  - Pohjatutkimusleikkaukset I-I, J-J, K-K, L-L ja M-M, piir. n:o 12069-04
  - Rakennettavuuskartta, piir. n:o 12069-05
  - Laboratorion testausseloste, 3 s.

SIJAINTIKARTTA

Pohjakartan lähte: Oulun seudun karttapalvelu Karttatie, <<http://kartta.ouka.fi/>>, 23.2.2018,
© Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

POHJATUTKIMUSMERKINNÄT

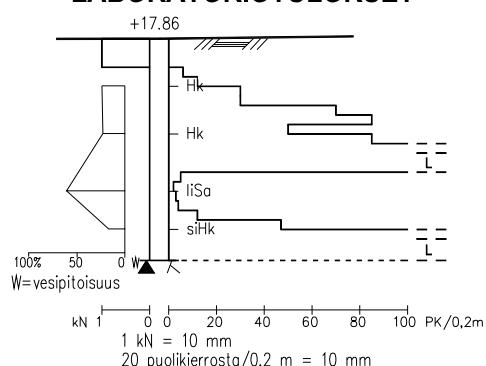
A. POHJATUTKIMUSMERKINNÄT KARTOILLA

KAIRAUKSET	NÄYTTEENOTTO	KAIRAUSTEN PÄÄTTYMINEN
○ TÄRYKAIRAUUS PISTO- TAI LYÖNTIKAIRAUUS	○ HÄIRIINTYNEET MAANÄYTTEET	○ KAIRAUUS LOPETETTU MÄÄRÄSYVYYTEEN
● PAINOKAIRAUUS	○ HÄIRIINTYMÄTTÖMÄT MAANÄYTTEET	○ KAIRAUUS PÄÄTTYNYT TIIVISEEN MAAKERROSTUMAAN
◐ HEIJARIKAIRAUUS		○ KAIRAUUS PÄÄTTYNYT KIVEEN TAI LOHKAREESEEN
◐ SIIPIKAIRAUUS	□ KOEKUOPPA	○ KAIRAUUS PÄÄTTYNYT KIVEEN, LOHKAREESEEN TAI KALLIOON
△ KALLIONÄYTEKAIRAUUS	○ POHJAVEDENPINNAN HAVAITTOPUTKI	○ KAIRAUUS PÄÄTTYNYT KALLIOON
MUUT TUTKIMUKSET		

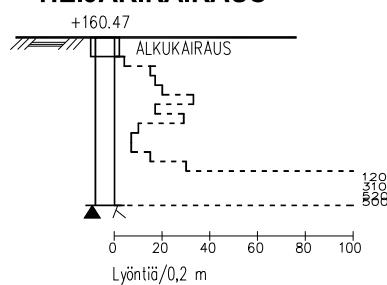
B. POHJATUTKIMUSMERKINNÄT LEIKKAUKSISSA

PAINOKAIRAUUS, MAANÄYTTEIDEN

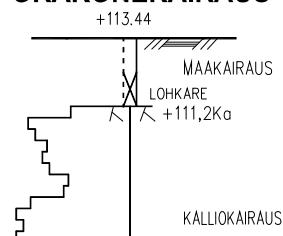
LABORATORIOTULOKSET

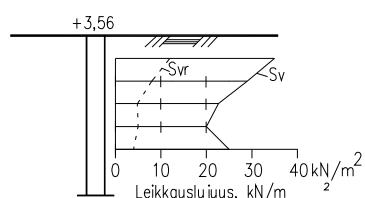
HEIJARIKAIRAUUS

PORAKONEKAIRAUUS

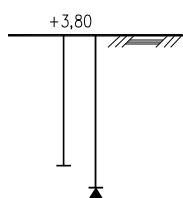

SIIPIKAIRAUUS

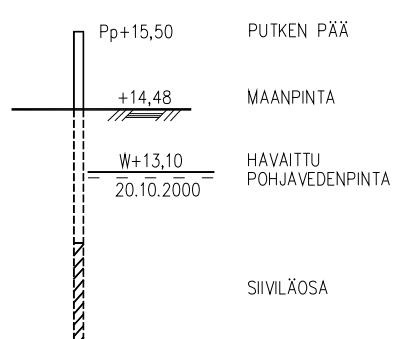

Sv=HÄIRIINTYMÄTTÖMÄN MAAN LEIKKAUSLUJUUS SIIPIKAIRALLA
Svr=HÄIRITYN MAAN LEIKKAUSLUJUUS SIIPIKAIRALLA

TÄRYKAIRAUUS

POHJAVESIPUTKI

KAIRAUSTEN PÄÄTTYMINEN

KAIRAUUS LOPETETTU MÄÄRÄSYVYYTEEN

KAIRAUUS PÄÄTTYNYT TIIVISEEN
MAAKERROSTUMAAN

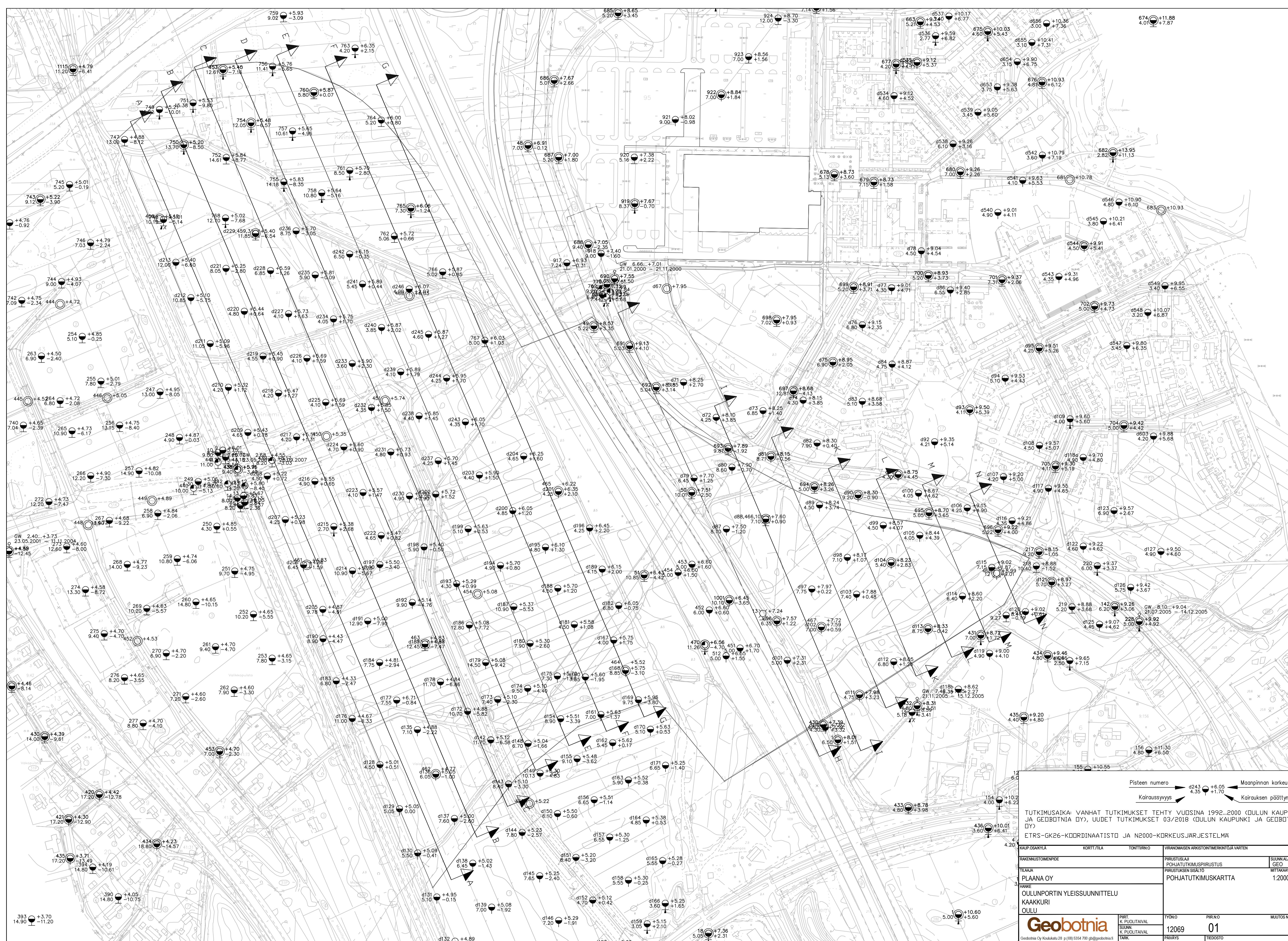
KAIRAUUS PÄÄTTYNYT KIVEEN
TAI LOHKAREESEEN

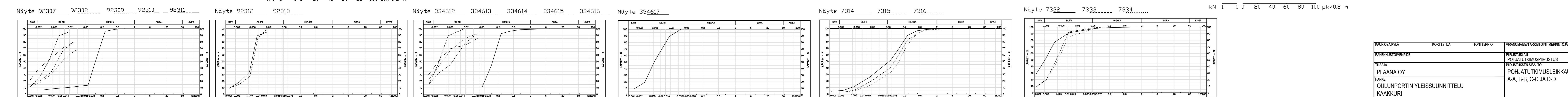
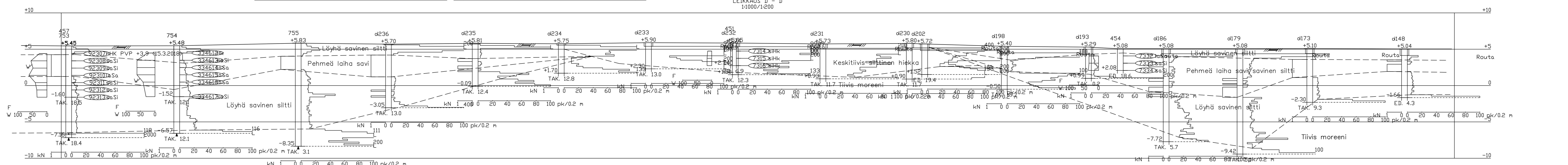
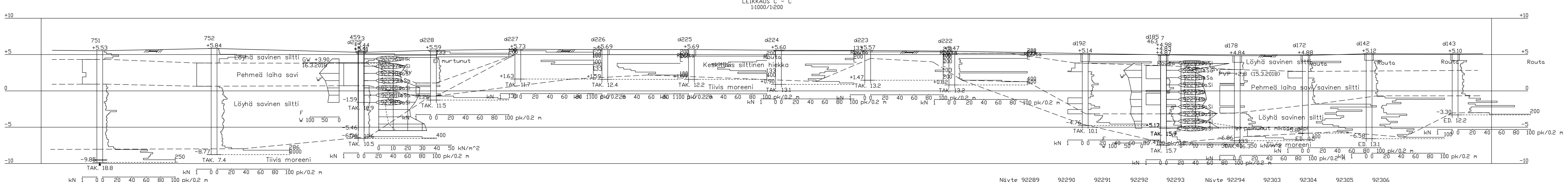
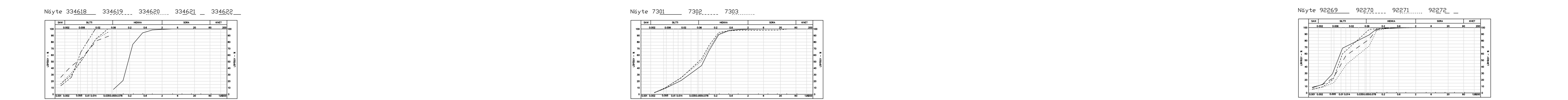
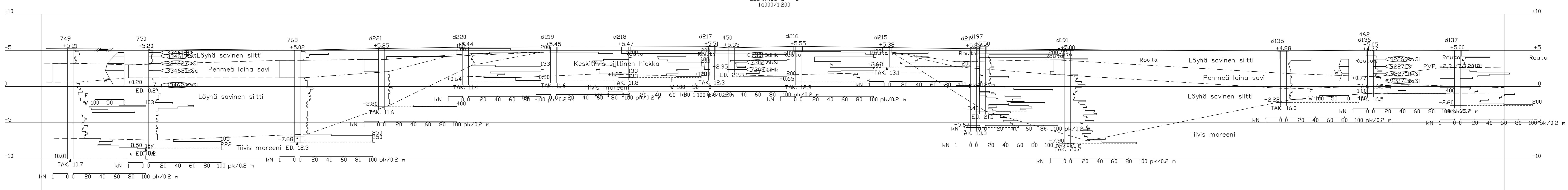
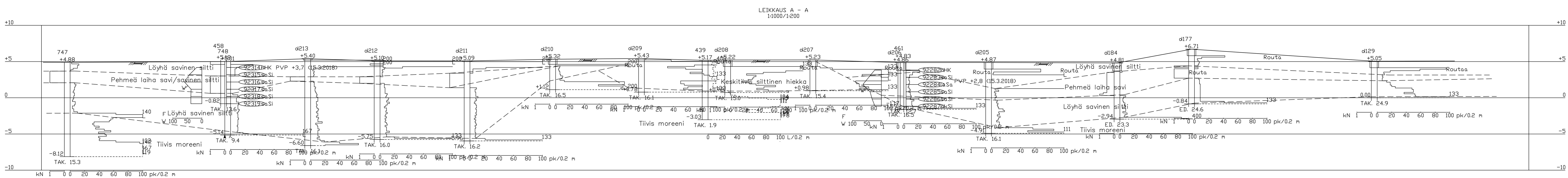

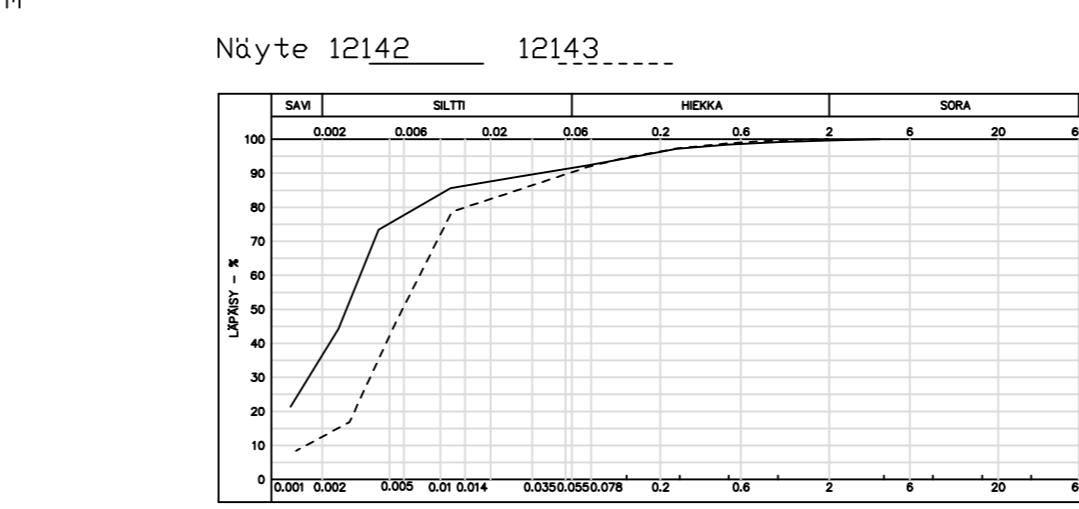
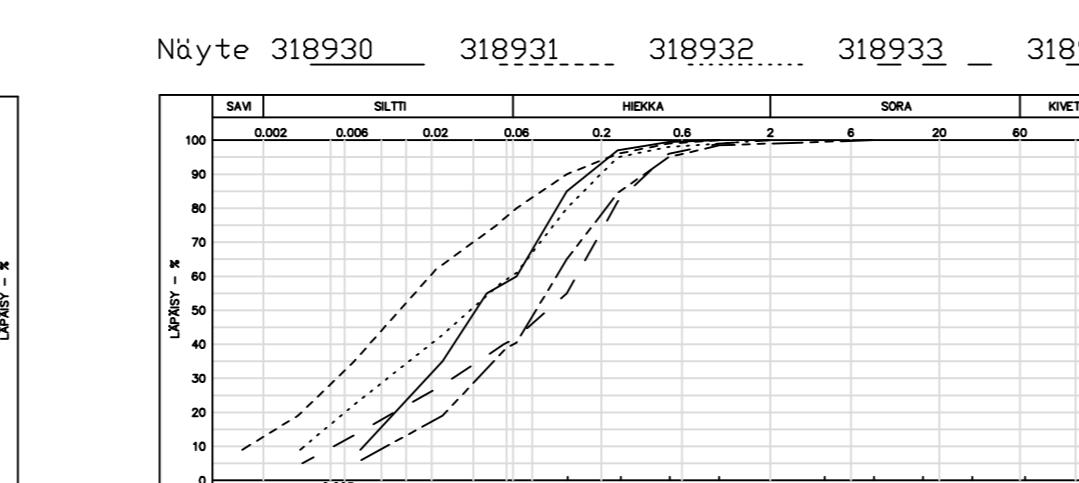
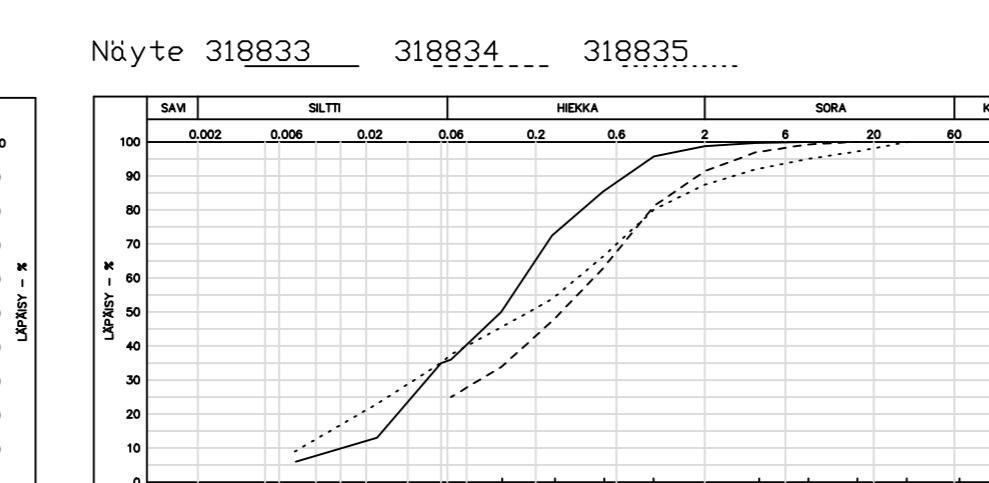
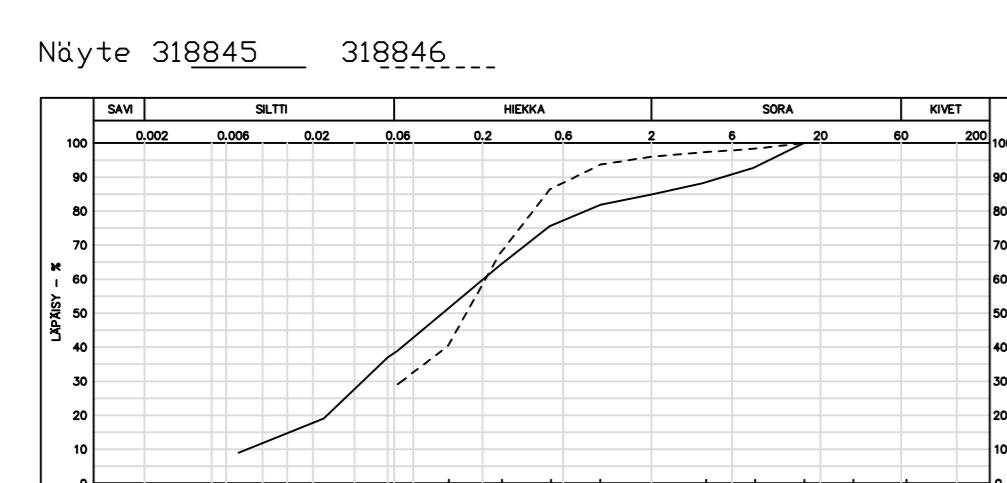
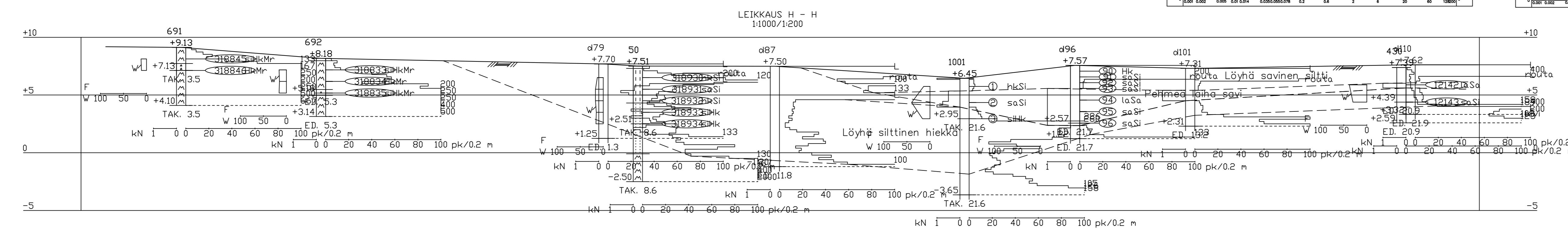
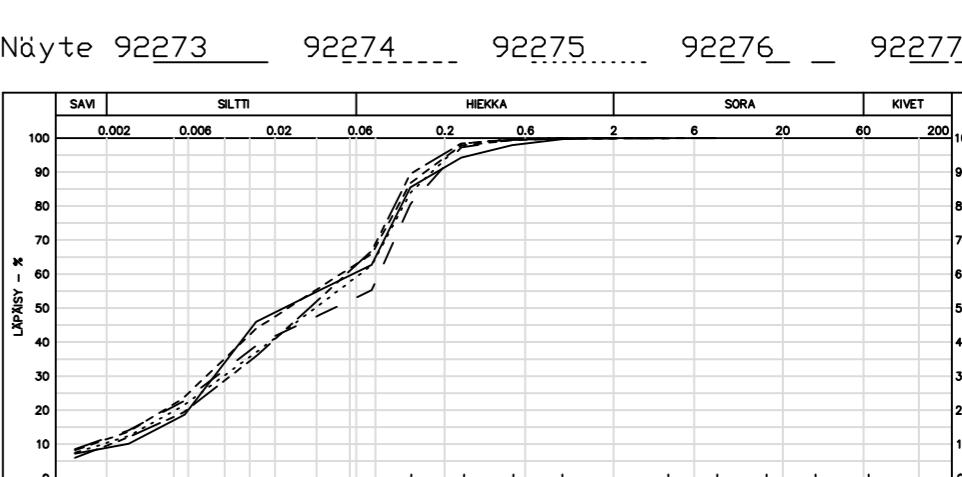
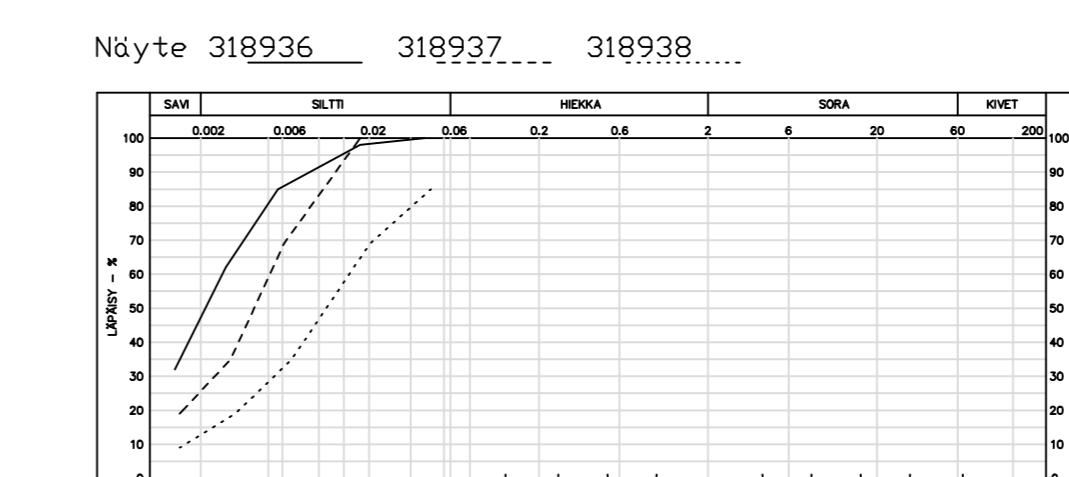
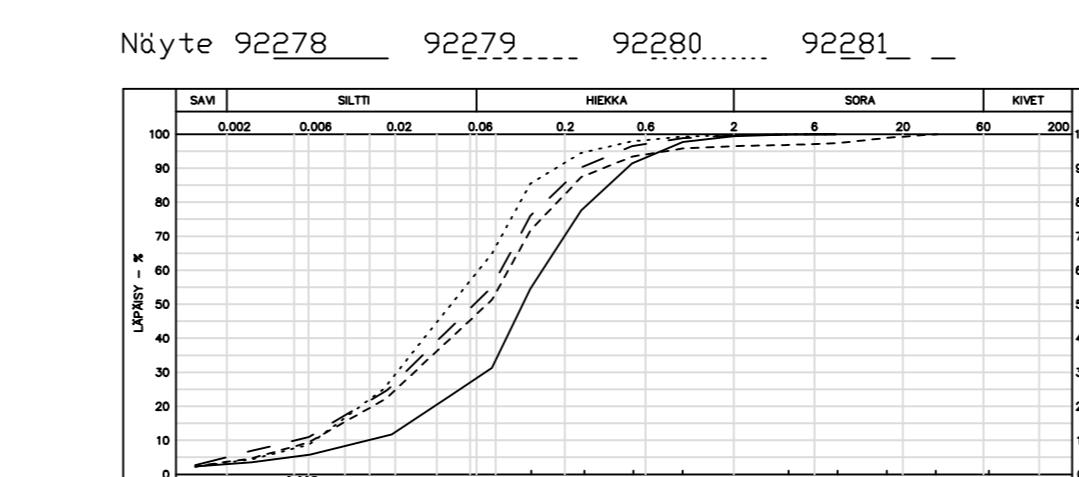
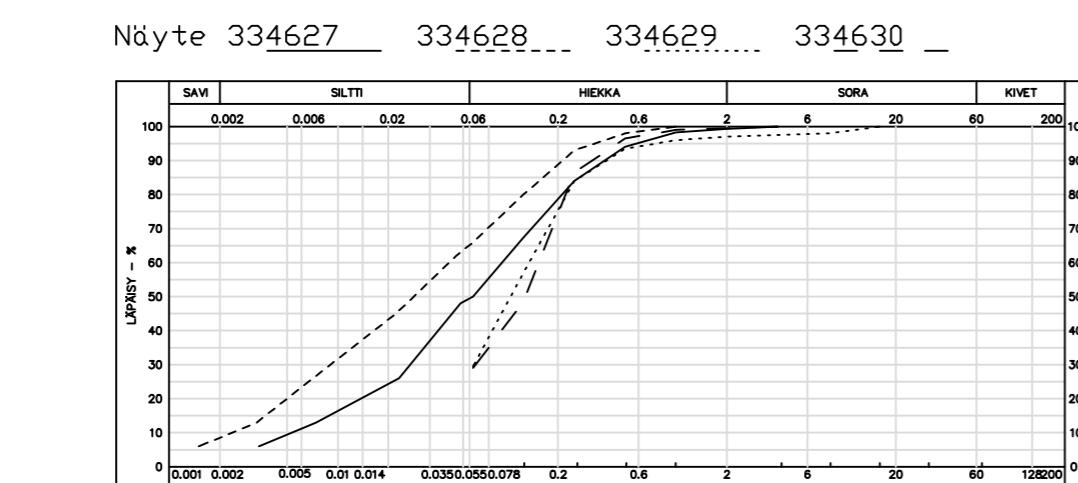
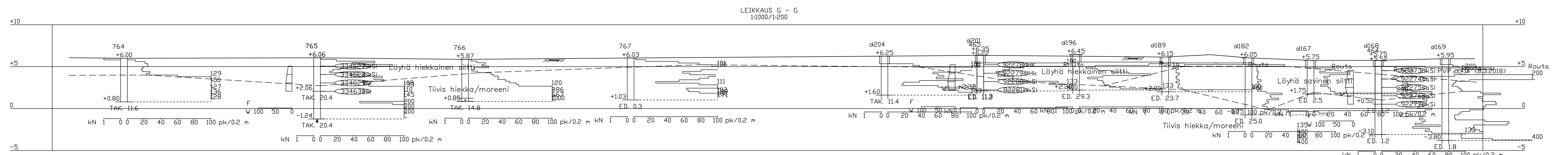
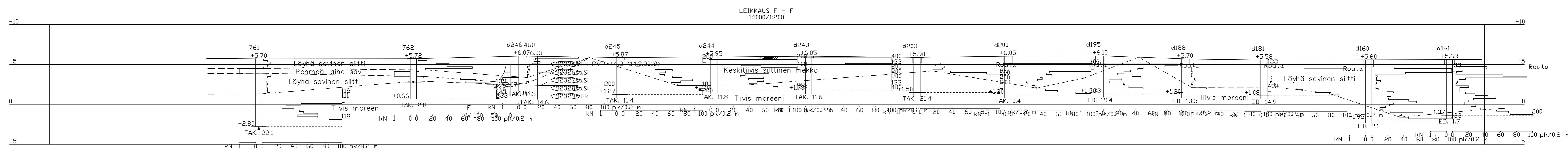
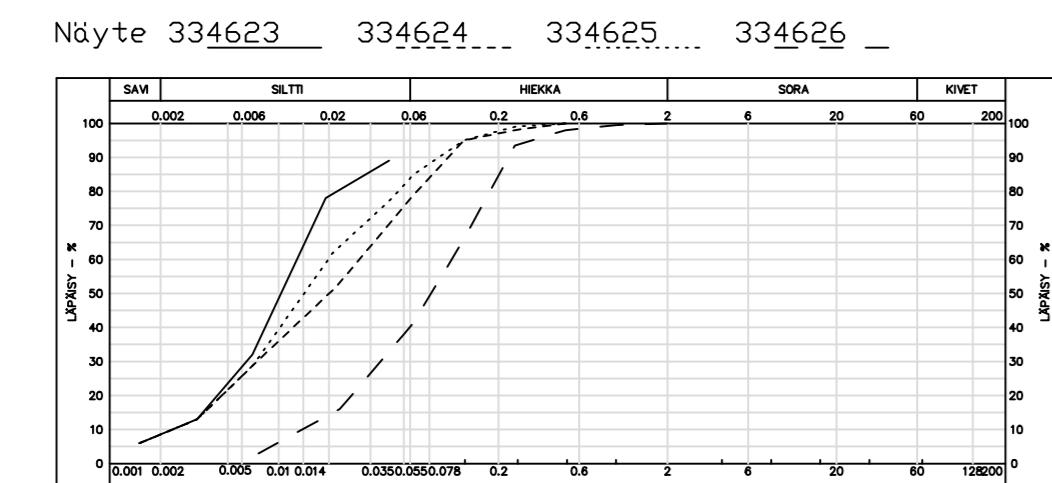
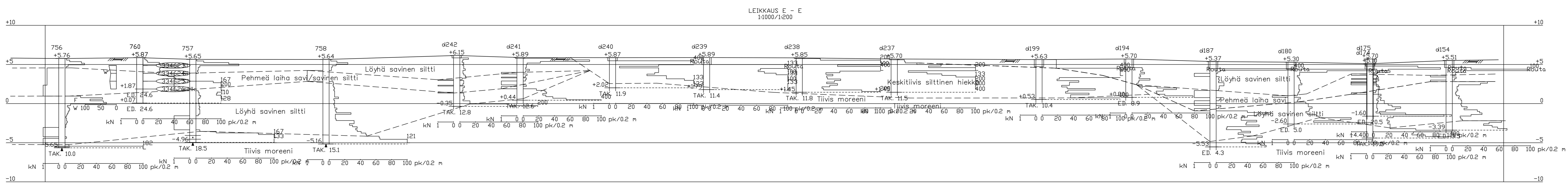
KAIRAUUS PÄÄTTYNYT KIVEEN,
LOHKAREESEEN TAI KALLIOON

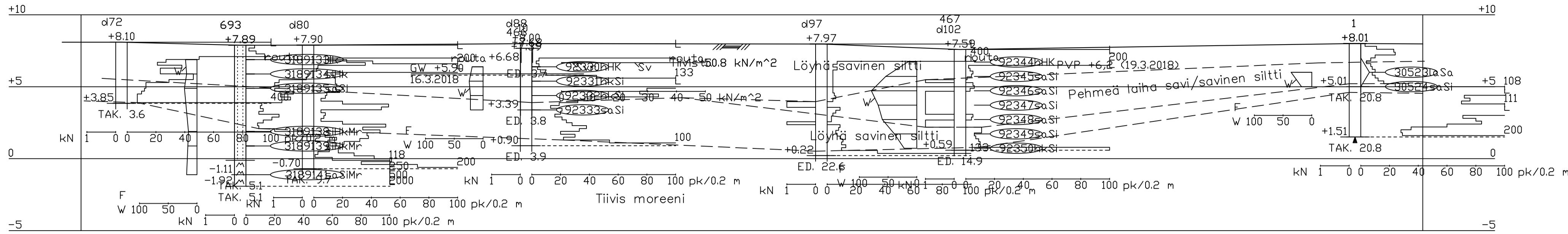
KAIRAUUS PÄÄTTYNYT KALLIOON

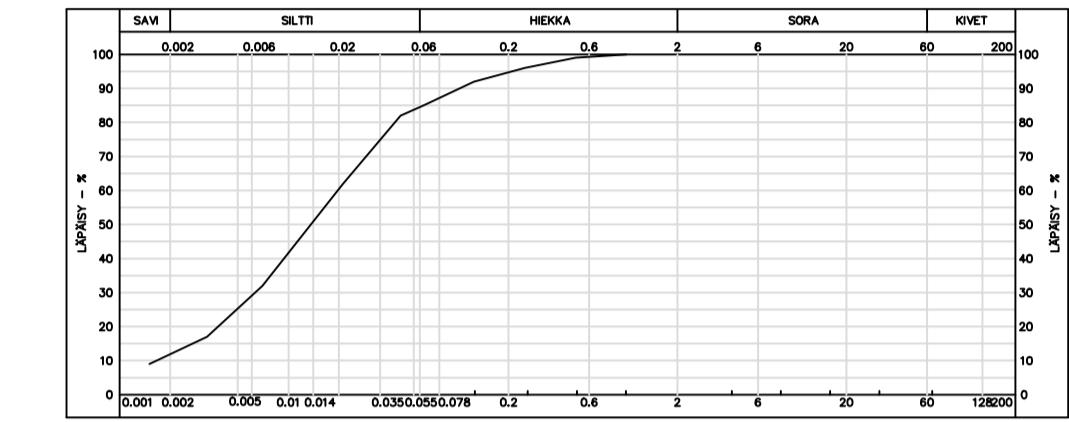
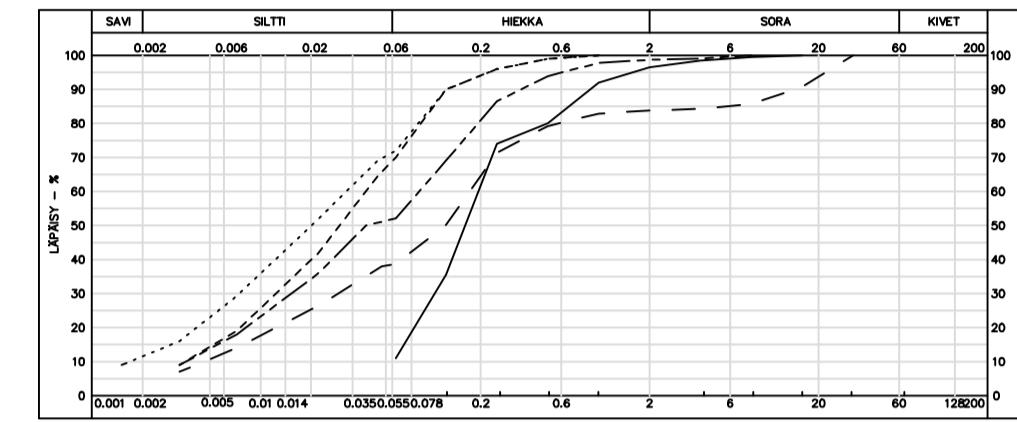

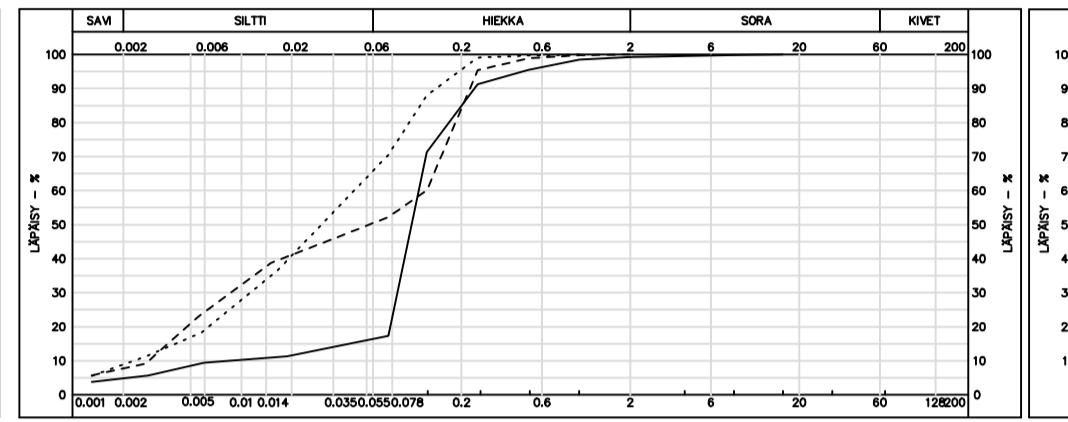
LEIKKAUS I - I
1:1000/1:200

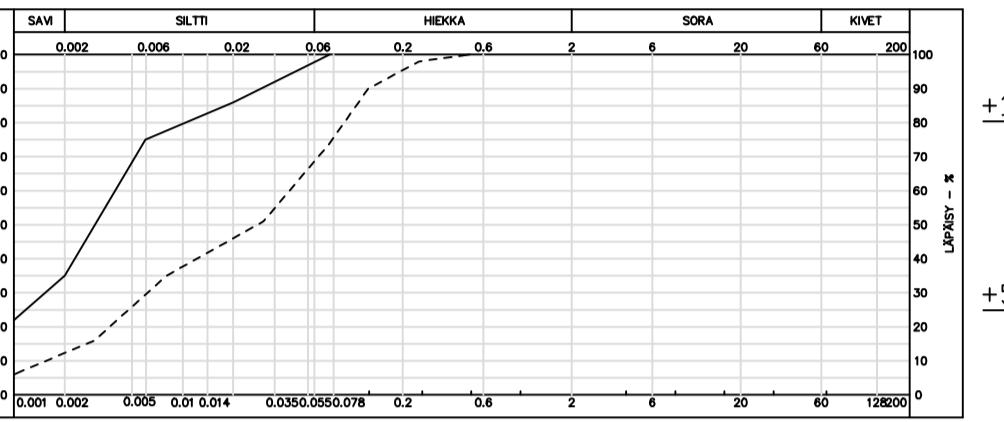
Näyte 3189133 3189134 3189135 3189138 3189139 Näyte 3189141

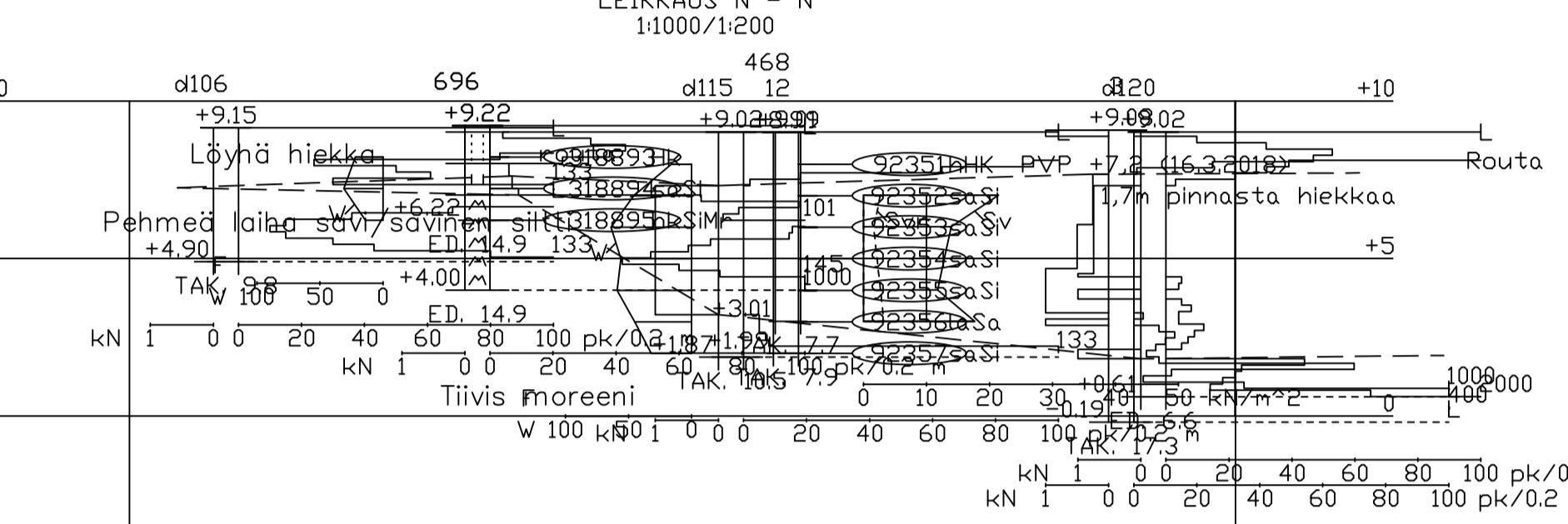
Näyte 92330 92331 92332 92333 Näyte 30523 30524

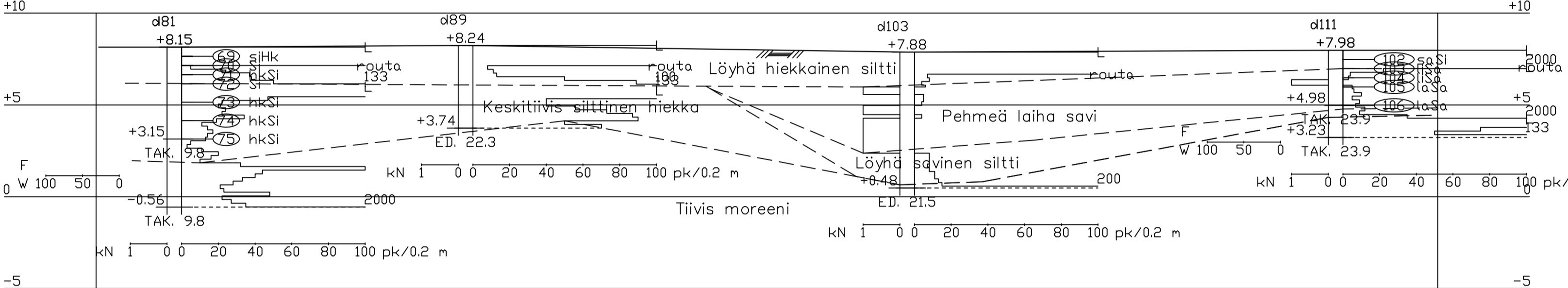
Näyte 30523 30524

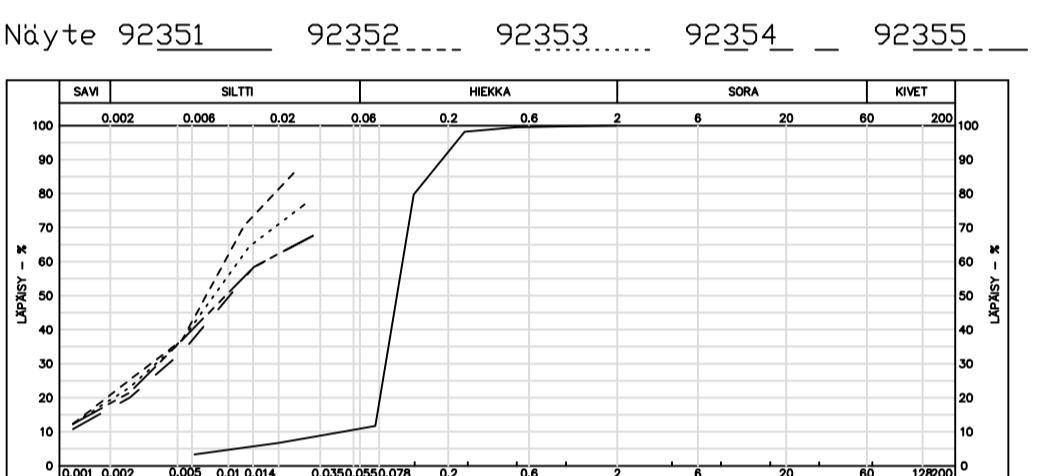
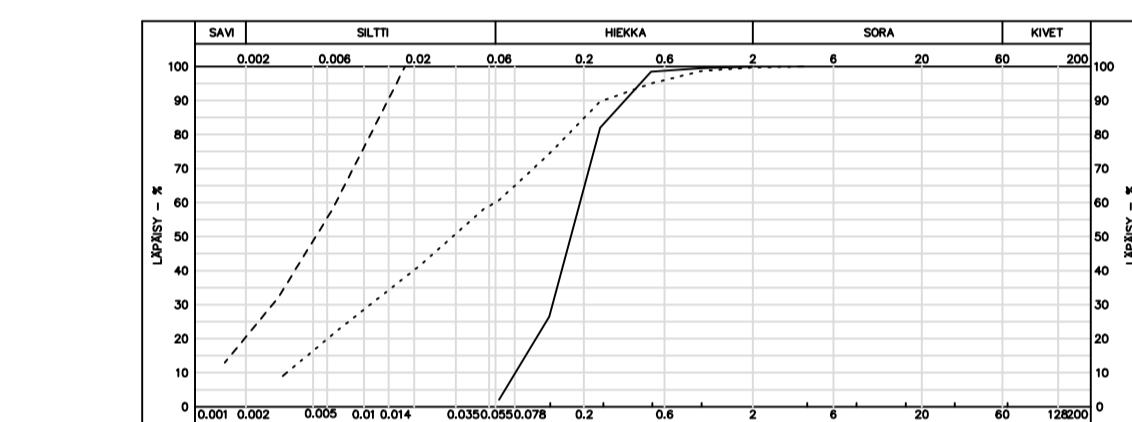
LEIKKAUS N - N
1:1000/1:200

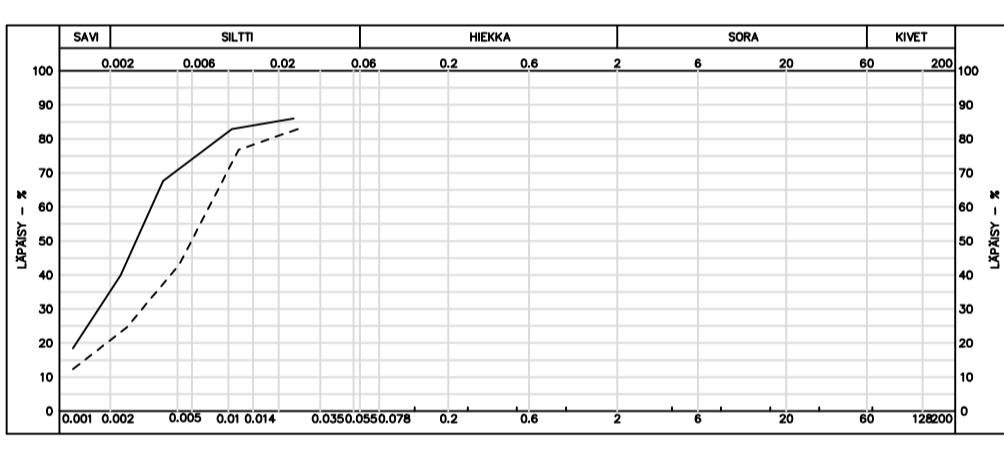
LEIKKAUS J - J
1:1000/1:200

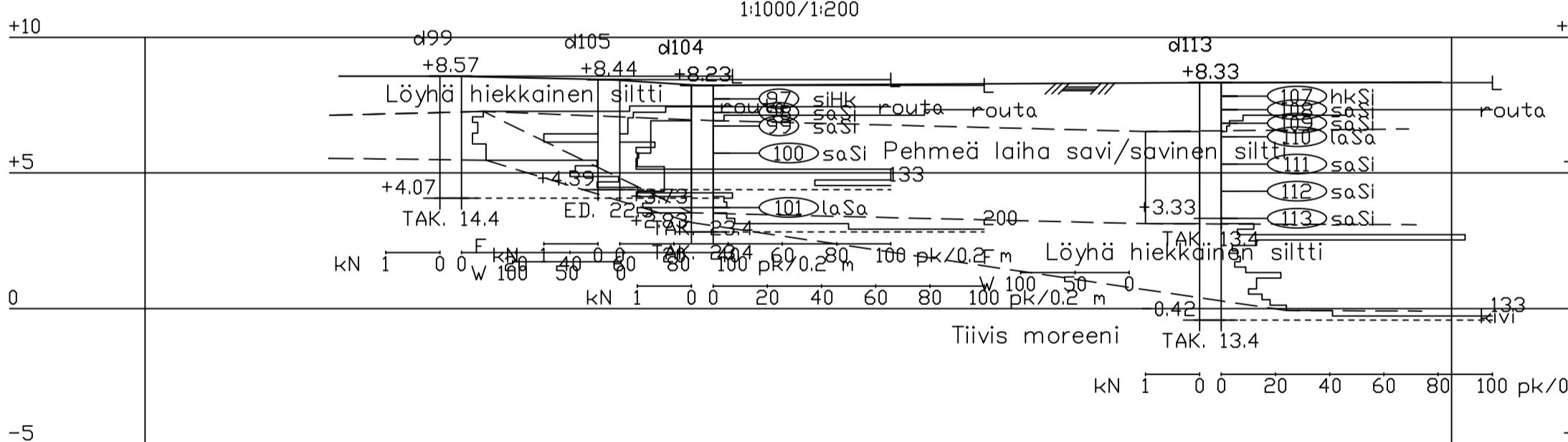
Näyte 318893 318894 318895

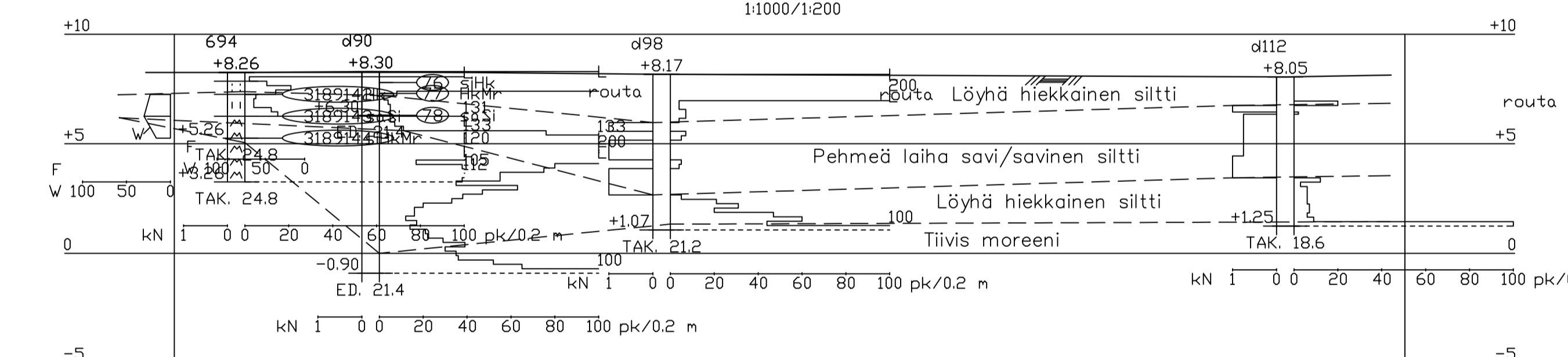
Näyte 92356 92357

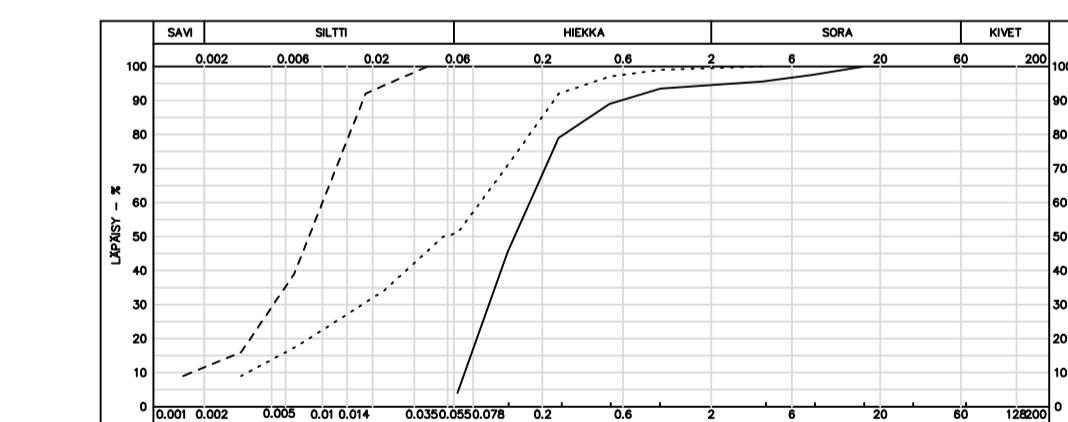
LEIKKAUS L - L
1:1000/1:200

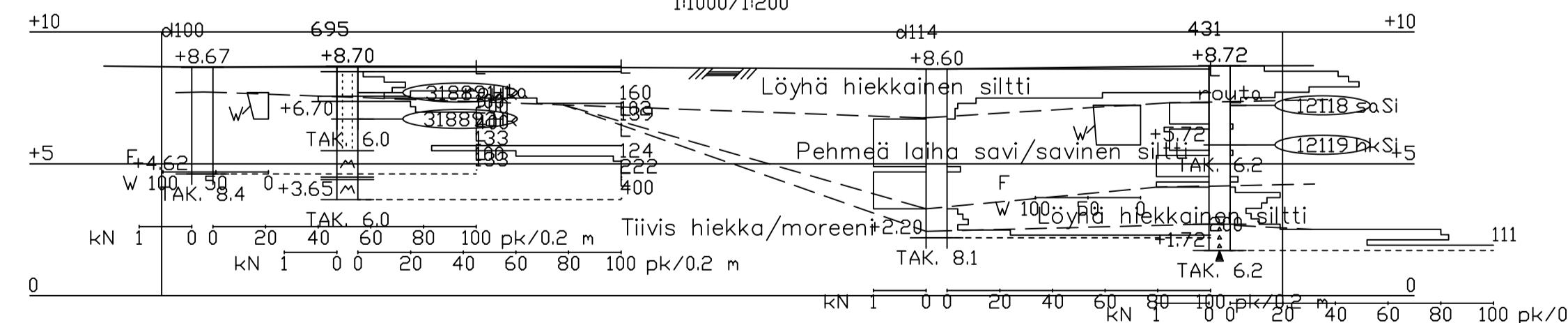
LEIKKAUS K - K
1:1000/1:200

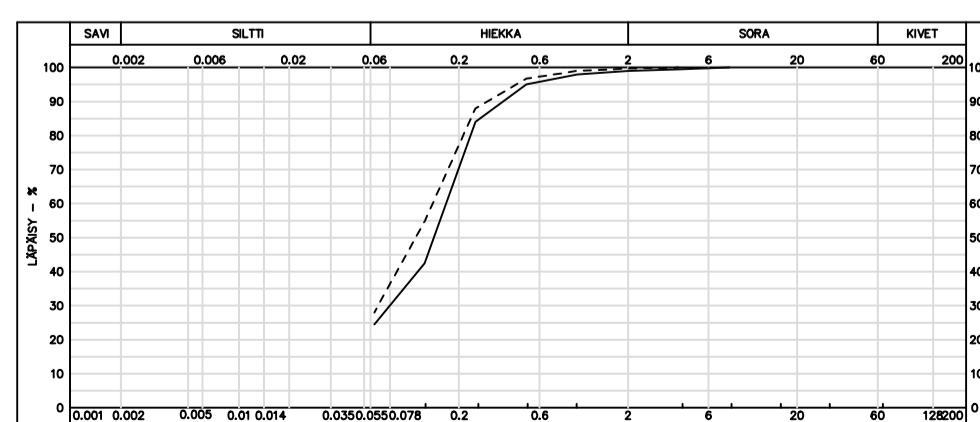
Näyte 3189142 3189143 3189144

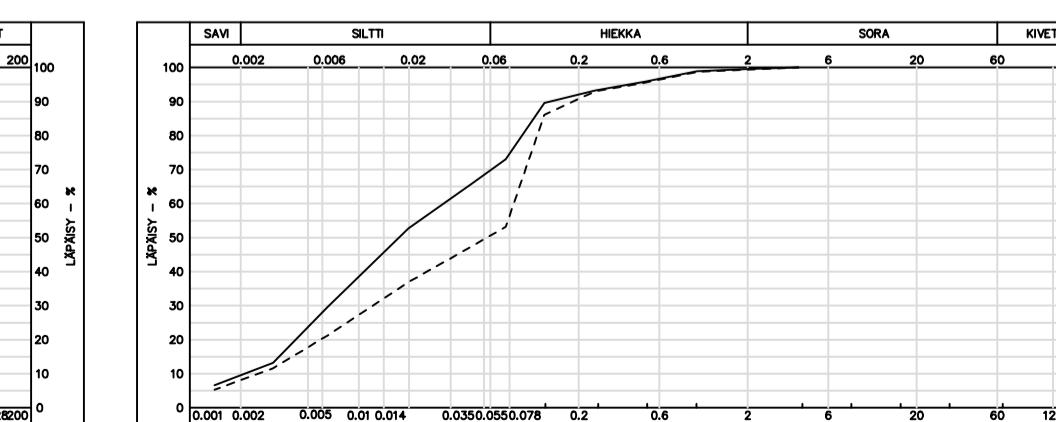
LEIKKAUS M - M
1:1000/1:200

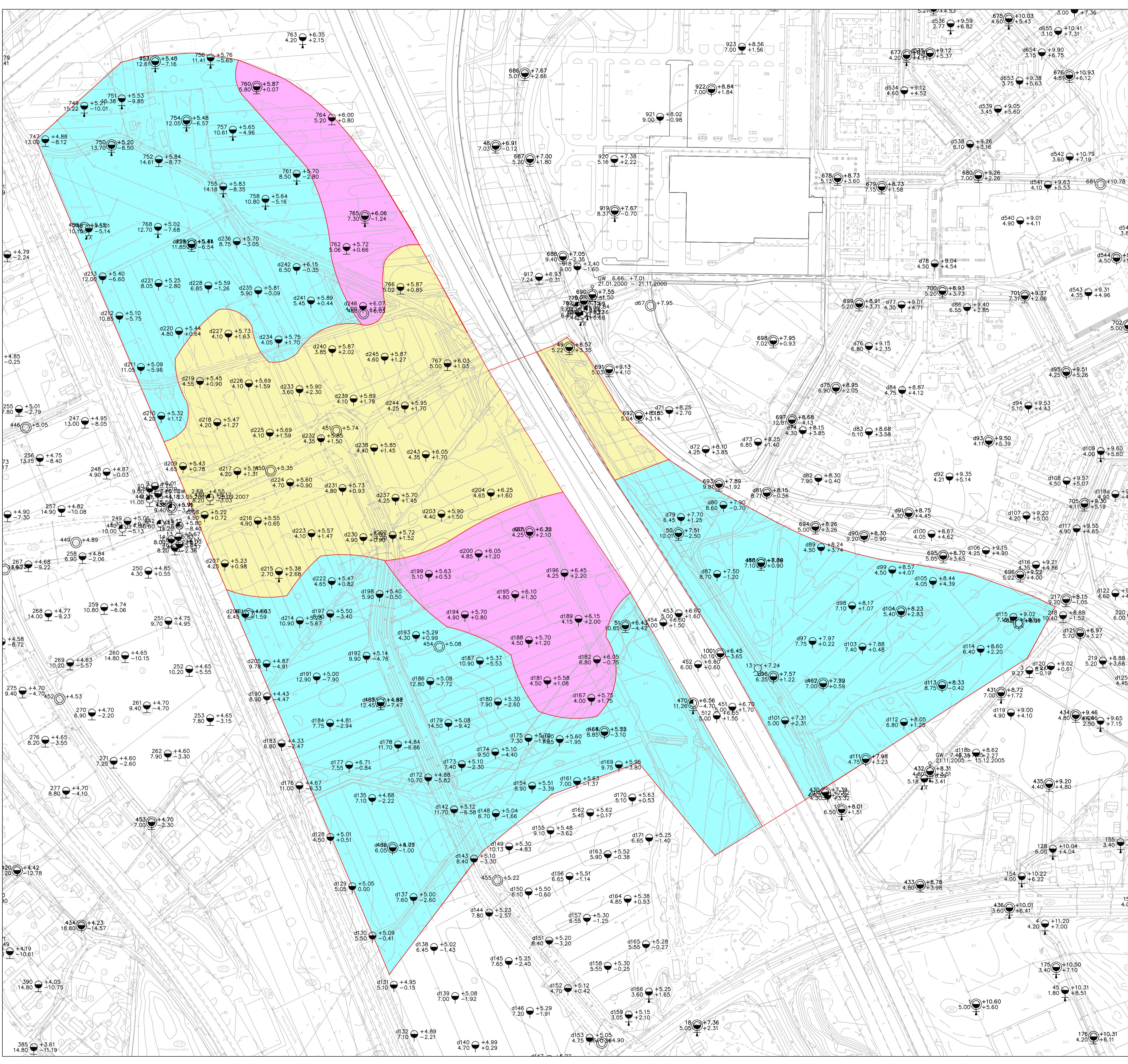
Näyte 318891 318892

Näyte 12118 12119

KÄYTTÖOSA	KORITUTLA	TONTTURNO	VIRANOMAISEN ARKISTointimerkintöön VÄRTEN
RAKENNUSTOIMENPIDE	PIRRUSTUSLAJII	PIIRUSTUSTEN SUJUUN ALA	GEO
TILAAJA	POHJATUTKIMUSPIIRUSTUS	PIIRUSTUSTEN SUJUUN ALA	MITTAKAVAIN
PLAANA OY	PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ	PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ	1:1000/1:200
HANKE	POHJATUTKIMUSLEIKKAUSET	POHJATUTKIMUSLEIKKAUSET	I-I, J-J, K-K, L-L JA M-M
OULU	OULENPORTIN YLEISSUUNNITTELU	OULENPORTIN YLEISSUUNNITTELU	
KAAKKURI	KAAKKURI	KAAKKURI	
Geobotnia	TYÖNRO	TYÖNRO	MUUTOS NRO
	12069	04	
Geobotnia Oy Koulukatu 28 p (08) 5354 700 pb@geobotnia.fi	TARJOAVA	PÄÄVÄYS	TIEDOSTO
Y 018720-7 00100 OULU I (08) 5354 710 www.geobotnia.fi	J. HERVA	8.5.2018	12069 01-04.dwg

Saaja:	Tilauksen tiedot:
Oulun Kaupunki/Tekninen Liikelaitos	Asiakastunnus: 107107
PL 63 90015 OULU	Tilaustunnus: O-18-00833 Tilauskuvaus: 9 kpl maanäytteitä, 2017_087a

Näytetunnus: O-18-00833-001	Kuvaus: Para-10 PL457 Sy 2,0m	Vastaanottopvm: 10.4.2018	Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näyte otettu: 13.3.2018			
Näytetyyppi: Maa	Näytteenottaja:		
Analysit			
Fysiikaalis-kemialliset tutkimukset			
pH (1:5)		5,9	ISO 10390:2005 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	17,5	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	25,8	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG-pH		2,9	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	3,7	SFS-EN 12879:2000 / OUL
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	83,1	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	11800	EPA3051(HNO ₃ \HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL
Näytetunnus: O-18-00833-002	Kuvaus: Para-10 PL458 Sy 2,0m	Vastaanottopvm: 10.4.2018	Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näyte otettu: 13.3.2018			
Näytetyyppi: Maa	Näytteenottaja:		
Analysit	Yksikkö	Tulos	Menetelmä / Laboratorio
Fysiikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	44,2	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	1,9	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		4,8	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		2,7	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	23,7	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	31,7	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	13000	EPA3051(HNO ₃ \HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL
Näytetunnus: O-18-00833-003	Kuvaus: Para-10 PL459 Sy 2,0m	Vastaanottopvm: 10.4.2018	Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näyte otettu: 13.3.2018			
Näytetyyppi: Maa	Näytteenottaja:		
Analysit	Yksikkö	Tulos	Menetelmä / Laboratorio
Fysiikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	77,1	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	3,3	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		5,2	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		3,0	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	6,9	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	12,5	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	6740	EPA3051(HNO ₃ \HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL

Näytetunnus: O-18-00833-004	Kuvaus: Para-10 PL461 Sy 2,0m	Vastaanottopvm: 10.4.2018	Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näyte otettu: 13.3.2018	Näytteenottaja:		
Näytetyyppi: Maa			
Analysit Yksikkö Tulos Menetelmä / Laboratorio			
Fysiikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	62,7	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	2,6	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		5,5	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		3,5	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	2,6	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	7,0	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	4190	EPA3051(HNO ₃ \HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL
<hr/>			
Näytetunnus: O-18-00833-005	Kuvaus: Para-10 PL463 Sy 2,0m	Vastaanottopvm: 10.4.2018	Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näyte otettu: 13.3.2018	Näytteenottaja:		
Näytetyyppi: Maa			
Analysit Yksikkö Tulos Menetelmä / Laboratorio			
Fysiikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	6,5	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	<0,5	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		7,2	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		5,7	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	<0,1	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	2,1	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	270	EPA3051(HNO ₃ \HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL
<hr/>			
Näytetunnus: O-18-00833-006	Kuvaus: Para-10 PL465 Sy 2,0m	Vastaanottopvm: 10.4.2018	Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näyte otettu: 13.3.2018	Näytteenottaja:		
Näytetyyppi: Maa			
Analysit Yksikkö Tulos Menetelmä / Laboratorio			
Fysiikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	9,3	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	0,5	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		7,2	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		5,5	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	<0,1	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	1,4	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	420	EPA3051(HNO ₃ \HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL
<hr/>			
Näytetunnus: O-18-00833-007	Kuvaus: Para-10 PL466 Sy 2,0m	Vastaanottopvm: 10.4.2018	Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näyte otettu: 13.3.2018	Näytteenottaja:		
Näytetyyppi: Maa			
Analysit Yksikkö Tulos Menetelmä / Laboratorio			
Fysiikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	45,8	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	3,2	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		6,8	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		3,0	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	12,6	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	19,3	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL

Analysit	Yksikkö	Tulos	Menetelmä / Laboratorio
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	9680	EPA3051(HNO3\HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL
Näytetunnus: O-18-00833-008	Kuvaus: Para-10 PL467 Sy 2,0m		
Näyte otettu: 13.3.2018	Vastaanottopvm: 10.4.2018		Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näytetyyppi: Maa	Näytteenottaja:		
Analysit	Yksikkö	Tulos	Menetelmä / Laboratorio
Fysikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	36,9	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	3,5	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		6,5	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		3,0	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	13,7	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	21,0	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	10700	EPA3051(HNO3\HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL
Näytetunnus: O-18-00833-019	Kuvaus: Para-10 PL468 Sy 2,0m		
Näyte otettu: 13.3.2018	Vastaanottopvm: 10.4.2018		Tutkimus aloitettu: 11.4.2018
Näytetyyppi: Maa	Näytteenottaja:		
Analysit	Yksikkö	Tulos	Menetelmä / Laboratorio
Fysikaalis-kemialliset tutkimukset			
Sähköjohtokyky (1:5)	mS/m	65,0	ISO 10390:2005,SFSEN 27888:1994 / OUL
Humuspitoisuus (550 °C)	% ka	3,2	SFS-EN 12879:2000 / OUL
pH (1:5)		5,7	ISO 10390:2005 / OUL
NAG-pH		6,0	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 4,5	kg H ₂ SO ₄ /t	<0,1	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
NAG pH 7,0	kg H ₂ SO ₄ /t	0,4	ARD Test Handbook, Project P387A, 2002 / OUL
Alkuaineanalyysit			
Rikki, S	mg/kg ka	1300	EPA3051(HNO3\HCl),SFS-EN ISO11885:09/OUL

Mittausepävarmuudet ovat saatavissa laboratoriosta.

2.5.2018

Tomi Nevanperä, Kemisti
 044 588 5268, TomiNevanpera@eurofins.fi

Yhteys henkilöt

Alkuaineanalytiikka, Fysikaalis-kemiallinen analytiikka (Oulu): Ilkka Välimäki, 044 256 3322, IlkkaValimaki@eurofins.fi